

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi metsästyslain 41 §:n muuttamisesta (VN/36093/2024)

12.3.2025

Esityksen oikeudellisia ongelmakohtia

Esityksessä väitetään, että luontodirektiivin artikkelit 14 ja 16 mahdollistavat suurpetojen kannanhoidollisen metsästyksen. Kuten Suomen Eläinoikeusjuristit ry on tuonut esille, tämä ei pidä paikkaansa. Artikla 14 ei koske liitteen VI eläimiä, joihin susi, karhu ja ilves lukeutuvat. Artikla 16 taas rajaa suurpetojen metsästystä koskevat poikkeamat tilanteisiin, joissa muita vaihtoehtoja ei ole ja joissa poikkeus ei vaaranna ko. lajin suotuisan suojelun tasoa. Hallituksen esityksessä ei kuitenkaan käsitellä vaihtoehtojen kartoittamisen tarvetta lainkaan, mikä on merkittävä puute. Kuten Suomen Eläinoikeusjuristit ry on todennut, EUT on linjannut, ettei 16 artiklan 1 kohdan e alakohdalla ylipäätään voida käyttää yleisenä poikkeamaperusteena kannanhoidolliselle metsästykselle. Hallituksen esitys pohjautuu virheelliseen tulkintaan luontodirektiivistä.

Esityksessä ei myöskään tarjota selkeitä, tieteeseen perustuvia kriteereitä suotuisan suojelun tasolle. Sen sijaan poikkeamasta päätettäisiin poliittisesti. Tätä voidaan pitää erittäin huolestuttavana ehdotuksena. Sivistysvaltion luontoa koskevan päätöksenteon tulee tuki perustua tutkittuun tietoon, ei populistiseen politiikkaan.

Esityksen lajisuojelullisia ja tieteellisiä ongelmakohtia

Esityksen eksplisiittisenä tavoitteena on mahdollistaa suurpetojen metsästys antamalla maa- ja metsätalousministeriölle asiaa koskeva päätösvalta. Suurpetojen suojelusta voitaisiin esityksen mukaan poiketa maa- ja metsätalousministeriön vahvistamien ”hoitosuunnitelmien” perusteella. Maa- ja metsätalousministeriölle annettaisiin valta määrittää suotuisan suojelutason vähimmäismäärä, suurpetojen metsästyksen enimmäismäärät, metsästysalueet ja -kiintiöt. Käytännössä tämä tarkoittaa, että jopa erittäin uhanlaisia susia saisi metsästää runsain mitoin, mikäli maa- ja metsätalousministeriö katsoo asian tarpeelliseksi. Lajisuojelua koskevaa tiedettä ei tarvitsisi kuulla, sillä poliittinen ohjaus asetetaan tutkitun tiedon yläpuolelle.

Lakimuutos mahdollistaisi siis sen, että suurpetojen metsästyksestä päätetään puhtaasti poliittisen ohjauksen kautta. Tämä on huomattava ongelma. Se jättää lajisuojelun populistisen politiikan mielivallan armoille – ja samalla sabotoi tuon suojelun potentiaalisesti täysin. Näin edesautetaan Suomen luonnon tuhoamista. On huomattava, että esityksen seurauksena susi ja muut suurpedot voitaisiin jopa metsästää sukupuuttoon, mikäli maa- ja metsätalousministeriön poliittinen johto sitä toivoo. Esitys onkin tieteen ja lajisuojelun näkökulmasta sanalla sanoen pöyristyttävä.

Esitys perustuu siis tutkitun tiedon sijaan vahvasti poliittiseen, populistiseen ja ideologiseen tahtotilaan. Tätä voidaan pitää sen suurimpana heikkoutena. Maa- ja metsätalousministeriö on saanut osakseen runsaasti perusteltua kritiikkiä siitä, että se toistuvasti sivuuttaa luontoon, ympäristöön ja eläimiin liittyviä arvoja. Kyseessä on poliittinen elin, jonka näkemykset vaihtelevat ministeriötä johtavien puolueiden ja yksittäisten poliitikkojen arvomaailman mukaan. Voimakkaat ylilyönnit, mukaan lukien selvä eläin- ja luontovastaisuus, ovat mahdollisia ja tällä hetkellä vallitseva tosiasia.

Kestävä lajisuojelu perustuu pitkäjänteiseen, tiedepohjaiseen ja eettisesti perusteltuun arviointiin – ei lyhytjänteiseen ja tieteen sivuuttavaan poliittiseen ohjaukseen, joka on altis populismille ja joka sivuuttaa lajisuojeluun liittyvät ympäristöeettiset arvot. Lajisuojelun on aina perustuttava tieteelliseen ymmärrykseen ja tutkittuun tietoon. On varsin vaarallista, mikäli hallitus ajaa näin räikeällä tavalla tiedevastaista politiikkaa jo muutoinkin pahoin vaarantuneen ja vahingoitetun luonnon kohdalla.

Lisäksi esityksessä on asiavirheitä. Siellä mm. väitetään, että kantojen kasvuun, kokoon ja alueellisiin tihentymiin voi vaikuttaa ainoastaan metsästyksellä. Tämä väite on selvästi virheellinen. Suurpetojen jakautumiseen olisi helppoa vaikuttaa myös muilla keinoin. Suomen pinta-alasta 36% on varattu poronhoitoalueeksi, jolta tapetaan käytännössä kaikki suurpedot. Alueen vähintään osittainen avaaminen suurpedoille löyhentäisi kantatiheyksiä selvästi ja estäisi tilanteen, missä suurpedot ovat pakotettuja etsimään ravintoa vain eteläisemmästä Suomesta. Myös tehokkaampi salametsästyksen puuttuminen itäisessä Suomessa sekä vieraslajiksi luokitellun valkohäntäkauriin ruokinnan kieltäminen johtaisivat tilanteeseen, missä harvempi susi etsisi elinaluetta esimerkiksi Lounais-Suomesta. Keinoja vaikuttaa suurpetojen jakaantumiseen ja tihentymiin on siis runsaasti.

Todettakoon, että esityksestä löytyy erikoinen lause: ”Mikäli laji ei ole vielä suotuisalla suojelutasolla (tällä hetkellä susi) kannanhallintaa tukeva metsästys mitoitetaan siten, ettei se vaaranna suotuisan suojelutason saavuttamista”. Erittäin uhanalaisen lajin edustajien tappaminen on kuitenkin aina ongelmallista ja jokainen tapettu susi heikentää suotuisan suojelutason saavuttamista.¹ On myös huomioitava, että tutkitusti susien metsästyksen salliminen lisää salametsästystä.²

Esityksen yhteiskunnallisia ongelmakohtia

Esityksessä korostetaan, että suurpetopolitiikkaa on ohjattava ”sosiaalinen kestävyys” huomioiden. Oletettavasti kyseinen käsite viittaa ihmisten susiasenteisiin. Tähän sisältyy kolme haastetta. Ensiksi, luonnonsuojelun ei tulisi olla alisteista asenneilmapiirin ailahteluille, vaan sen tulisi perustua pitkäjänteiseen, tiedepohjaiseen ja eettisesti kestävään harkintaan. Asenteet ovat alttiita virheellisille arvioille, mistä syystä esimerkiksi suoria kansanäänestyksiä järjestään harvoin. Miksi siis hallitus ajattelee, että asenneilmapiiri olisi hyvä ohjenuora suurpetopolitiikalle?

Toiseksi, asenteita on sosiaalisen median aikakaudella helppoa ohjata tarkoitushakuisesti ja myös kyseenalaisista motiiveista käsin. Valitettavasti tällaista ohjailua tapahtuu runsaasti myös suurpetoasioissa esimerkiksi Suomen Metsästäjäliiton näkyvien markkinointikampanjoiden muodossa. Haluaako hallitus todella perustaa suurpetopolitiikan mainoskampanjoin lietsotun, aiheettoman susivihan varaan? Kolmanneksi, moni suomalainen haluaa suojella suurpetoja, ja moni myös suhtautuu esimerkiksi susien metsästyksen kielteisesti. Millä perusteella hallitus siis olettaa, että yleinen mielipide on suurpetojen metsästyksen puolella?

Esityksessä todetaan, että tavoitteena on ollut ”sovittaa eri tahojen näkemykset riistaeläinkantojen hoidosta ja suojelusta yhteen”. Aihetta valmistelleessa Suurpetotyöryhmässä ei kuitenkaan olla kuultu luonnon- ja eläinsuojelun asiantuntijoita, vaan asiantuntijat on valittu tavalla, joka antaa äänen pääosin suurpetojen metsästyksiä kannattaville tahoille. Eri tahojen näkemyksiä ei siis olla riittävästi kuultu, mikä tekee asetusehdotuksesta demokraattisen yhteiskunnan kannalta varsin kyseenalaisen.

Esityksen ympäristöeettisiä ongelmakohtia

Esitys ensisijaistaa toistuvasti ihmisten sosiaaliset, taloudelliset ja esimerkiksi metsästämiseen liittyvät intressit lajisuojelun edelle. Tarkoitushakuisesti lietsottu susiviha, lammastilallisten satunnaisesti kohtaamat vahingot (joita olisi helppoa estää kotieläinten asianmukaisella aitaamisella) ja se, että suurpedot kilpailevat metsästäjien kanssa samasta riistasta, asetetaan siis lähtökohtaisesti lajisuojelun yläpuolelle. Mutta millä perusteella? Ympäristö- ja eläinetiikan näkökulmasta tällainen arvottaminen on varsin ongelmallista ja osoittaa, että hallitus ei ota lajisuojelua ja sen arvoa vakavasti huomioon.

Esityksen puutteena on myös se, että parhaimmillaankin se asettaa pienimmän elinvoimaisen populaation suojelutason lähtökohdaksi. Tämä tarkoittaa, että suurpetokannat olisi mahdollista

pitää varsin suppeina. Ympäristö- ja eläineettisen tutkimuksen näkökulmasta on kuitenkin kysyttävä, miksi hallitus katsoo Suomen luonnon kuuluvan vain ihmisen taloudelliseen ja sosiaaliseen käyttöön. Tilanteessa, jossa Suomessa on n. 5 500 000 miljoonaa ihmistä ja n. 5500 suurpetoa (jälkimmäisiä siis tuhat kertaa edellisiä vähemmän) on syytä kyseenalaistaa vakavasti väite, jonka mukaan juuri suurpetojen määrä on ongelma.

Ideologia, joka asettaa ihmisen taloudelliset ja sosiaaliset intressit näin rajusti muun luonnon ja sen moninaisuuden edelle, on lähtökohtaisesti ongelmallinen: se heijastaa kyvyttömyyttä arvostaa Suomen luontoa ja sen lajeja.

Lausunnon keskeinen sisältö

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi metsästyslain 41 §:n muuttamisesta on monella tasolla syvästi ongelmallinen:

- 1) Esitys ei kestä oikeudellista tarkastelua
- 2) Esitys sivuuttaa tieteen ja antaa ylivalvan poliittiselle ohjaukselle kaikessa sen populistisessa mielivaltaisuuudessa, mitä ei voida pitää hyväksyttävänä käytänteenä sivistysvaltiossa
- 3) Esityksessä on asiavirheitä liittyen esimerkiksi suurpetojen aiheuttamien vahinkojen ehkäisyyn
- 4) ”Sosiaalisen sietokyvyn” asettaminen suurpetopolitiikan perustaksi on lähtökohtaisen ongelmallista jo siksi, että kyseistä sietokykyä on helppoa manipuloida (vrt. Suomen Metsästäjäliiton viimeaikaiset mainoskampanjat, klikkiotsikot ja susivihan lietsonta); on myös huomattava, että suuri osa suomalaisista haluaa suurpetojen suojelua
- 5) Esityksen valmistelussa ei olla kuultu luonnon ja eläinten suojelunäkökulmaa, mikä tekee siitä epädemokraattisen
- 6) Esitys väheksyy räikeästi ympäristöeettisiä näkökohtia kuten lajisuojelun arvoa
- 7) Esitys mahdollistaa Suomen luonnon ja sinne kuuluvien lajien tuhoamista.

Lainsäädännön, tieteen, lajisuojelun, demokratian ja ympäristöetiikan näkökulmasta esitystä onkin mahdotonta hyväksyä. Esityksessä mainitaan useaan kertaan sana ”sivistys”. Yhteiskunnan todellinen sivistys mitataan kuitenkin siinä, pystyykö se kohtelemaan muuta luontoa kunnioittavasti. Tässä esitys epäonnistuu rajusti.

On myös todettava, että esityksen huomattavan nopea valmistelu- ja loppuunsaattamistyö herättää kysymyksiä esityksen laadusta ja voimakkaan ideologisesta, luonnon ja eläinten arvon sivuuttavasta luonteesta. Näin tärkeälle lakimuutokselle olisi ehdottomasti varattava selvästi enemmän valmistelu- ja kuulemisaikaa.

Eläinoikeusakatemia ry:n puolesta,

Elisa Aaltola (puheenjohtaja, ympäristö- ja eläinetiikan dosentti, vanhempi tutkija)

¹ Esityksen kieliasuun sisältyy vastaavia ongelmia. Siinä puhutaan toistuvasti ”hoidosta” ja ”hoitosuunnitelmasta”, vaikka kyseessä on eläinten tappaminen ja kantojen pienentäminen. Tällainen harhaanjohtava kielenkäyttö on virallisissa yhteyksissä erityisen haitallista, sillä estää kansalaisia muodostamasta aihepiiristä realistista kuvaa. Esityksessä esimerkiksi todetaan, että ”Suomessa etenkin karhun ja ilveksen suojelu ja hoito on perustunut suunnitelmalliseen kannanhoidolliseen metsästykseseen”, vaikka ”suojaus” ja ”hoito” ovat antonyymejä metsästykselle eli tappamiselle.

² Chapron, Guillaume & Treves, Adrian. (2016). Blood does not buy goodwill: Allowing culling increases poaching of a large carnivore. *Proceedings of the Royal Society B: Biological Sciences*. 283. 20152939. 10.1098/rspb.2015.2939.